

Справедливостта е одата на радостта в нашата професия

Валентин Брайков

31. 01. 2018 г.

Просто не мога 40 години практика, живот, професионална съдба да ги събера в няколко минути или един час. Дори не знам откъде да започна. Така че вие кажете какво ви интересува.

Кажете най-напред как се ориентирахте към правото. От семейство на юристи сте, разкажете малко за това...

Да, да, баща ми беше доцент по граждански процес, майка ми – адвокатка и аз от малък бях запознат с тяхната работа, с атмосферата, с колегите, с които общувах. Дори констатирах, че поради професионалната си школовка, когато нещо се опитам като малък, под десетгодишен, да скрия, да излъжа, да заобиколя, те много бързо ме хващаха – за разлика от баба и дядо. И още тогава реших, че тяхната специалност заслужава внимание.

По-късно ми е направило впечатление, че силата на правото е в словото и това също беше за мен един от мотивите. След това, когато избрах попрището си, поради вродения си инат избрах тъкмо това, макар че в онова време – говоря за края на 60-те години, началото на 70-те – господстваше комунистическата идеология, че правото отмира. И в тази връзка аз реших: нека пък да видим сега, да участвам в това погребение, да видим дали ще умре. И така.

След това... в университета ми беше безкрайно интересно. Бях много впечатлен от римско право, история на държавата и правото, гражданското право. Това са неща, които включват повече убеждение, повече интелектуална притегателна сила, отколкото грубата власт, която е в административното и наказателното право.

Аз нямах и политически актив да започна нещо друго в съдебната администрация, освен адвокат, тъй като самият съм безпартиен и идвам от безпартийно семейство. На никакви ракети-носители или допълнителни фактори не съм могъл да разчитам. И така, започнах, беше ми много интересно. Изглежда, че улучих и копнежите на душата си, на сърцето си и такъв съм и досега.

Щастлив? В този смисъл?

Да, мисля, в този смисъл съм щастлив, точно така. Ако трябва да се върна пак назад и да започна отново живота си, бих избрал същото.

Същевременно в нашата професия има и много големи рискове в чисто човешки план, защото първо, по дефиниция ние опонираме на някого. Ако, да кажем, двама лекари днес могат да излекуват двама пациенти, ние, двама адвокати в залата, не можем. Единият трябва да разруши работата на другия, в което има някакъв гладиаторски елемент, не много приятен. Второто е, че когато си дванайсет часа на ден в контакти с хора, и то интензивни – контакти с клиенти, с колеги, с противни страни, със съдебната власт (съдии, прокурори, съдебна администрация) – когато човек се прибере вечерно време вкъщи, изморен от това общуване, не само че не страдаме от самота, но ѝ се наслаждаваме. Поради тази причина адвокатите трудно създават личния си живот и семейство, тъй като липсата на страх спрямо самотата по инерция или неусетно ги прави арогантни към всяка връзка, която имат и не ги е страх лекомислено да я прекратят. Поради което масово в адвокатурата има – говоря за добрите, утвърдени адвокати и от двата пола, които в края на краищата се оказва, че на 40 години са с много съдебни победи и достатъчно житейски поражения. И в този смисъл нашата професия е, в чисто човешки план, до голяма степен една шумна самота.

Интересно казано, шумна самота...

Да, защото аз в един момент си дадох сметка за тази тенденция и какви са причините и къде отивам. Някак си обратно на емоционалната инерция и на житейското лентяйство, при което просто се возиш на времето и не те интересува, защото имаш всичко: имаш и средата, имаш и уважението, имаш и парите и така нататък. И в един момент решавах... Вие ще видите, в адвокатурата има доста такива случаи. Аз навреме се овладях и така, пресякох кръстовището на правилното място. Това е от гледна точка на вътрешната ми нагласа, човешката.

Иначе, примерно в нашата професия има и друг интересен, незабележим елемент. Това е, че между съдии и прокурори има доста отровни вътрешни отношения – на професионална завист, на тиха конфронтация, на всякакви видове, как да го кажа... мълчаливо нараняване, което се приема с усмивка, за да не издадеш, че си наранен. Същото се отнася, да кажем, за суетата и завистта между лекари, между архитекти и така нататък. Това същото го има и в самата съдебна система. Но при нас открити конфронтации няма.

Имате предвид между адвокатите в самата колегия?

Да. При нас привидно го няма.

Привидно, казвате...

Привидно го няма, защото човек трябва първо да е вътре и второ да се вгледа отстрани в себе си, за да види как стоят нещата всъщност. Ние главните антагонистични, язвителни забележки към други колеги ги правим в съдебно заседание по повод на някакъв остър процес и на някаква спорна теза. В съдебна зала може да чуете много остри, язвителни реплики, непремерени не по изразните си средства, но по онази доза отрова, жлъч, която носят в себе си. Когато излезем извън залата, ние не се сърдим един на друг – говоря в преобладаващите случаи – защото при нас е налице алибито, че сме го правили заради клиентите. Поради което, дори след много шумно хапане в зала, след това можем да излезем и да вървим под ръка. Или след такъв спорен съдебен процес, след един месец или два да се срещнем с колегата и да се поздравим най-сърдечно, след което и единият, и другият питат: „Абе как свърши онова дело?“ Което означава, че никой от нас не се е интересувал за резултата и това е зад нас. Тази структура на отношенията ни създава едно алиби, че ние не се караме.

Тоест, малко като в театъра, на сцената се карате?

Да. А истинската същност на целия този театър е, че ние в залата не го правим заради клиента, а заради откровената антипатия към другия и така я разтоварваме. Но понеже имаме формалното алиби да кажем, че не го правя срещу тебе, а заради клиента, затова и поддържаме добри отношения. Няма го напрежението, което обременява други отношения, каквито са между съдии, прокурори, лекари, архитекти, всякакви други. Не говоря за змийските спагети между политиците, нали.

Това е в рамките на адвокатската колегия, а между адвокати и съдии, между адвокати и прокурори има ли отношения, какви са взаимните чувства?

Има отношения на някаква изолираност, на някакъв театър, в който трябва да се съобразиш с даденостите и да участваш. Преобладава, разбира се, взаимния респект и безопасната дистанция, но може да има и комични ситуации в съдебната зала, които после ги разказваш. Има много такива. А може и да изпитваш антипатия към съдия, който се разтоварва в залата от чувството си за малоценност, упражнявайки някаква моментна власт спрямо един малък кръг от хора, който му е паднал в ръцете. Общо взето, аз не бих казал, че има някаква принципна, институционална конфронтация. Просто една подходяща взаимна дистанция, за да може да се мине по пътя, който е неизбежен до приключване на един спор, какъвто и да е той. Едно време в съдебните коридори търсехме погледа на съдиите за поздрав, а днес в повечето случаи очите ни се разминават..

Имате ли, как да кажа... съдии, с които харесвате да работите и други, с които не харесвате?

О да, да, разбира се. Но първо, има едно голямо, катастрофално падане на нивото на юристите въобще (съдии, прокурори и адвокати) в цялата страна, поради това, че вие в момента имате десет юридически факултета, което е един ужас.

Осем и една катедра, както и да е.

Окей, девет да са, окей. Това е нещо страшно. Това е нещо страшно за една държава, която е с размерите на половин Ню Йорк. Аз помня това кога стана. Това стана още със законите, устройствените закони преди и след Конституцията от 1991 година. Аз не знам в тези осем дали слагате и полицейската академия ?

Да, да.

Която полицейска академия у нас има статута на някакъв Харвард или на Оксфорд. И в момента възпитаниците ѝ владеят кръстовищата в съдебната система. Ние сме един готов сюжет за нов Оскар – Полицейска академия в съда. С цялото ми уважение, това си е учебно заведение на изпълнителната власт, на МВР и те ѝ остават верни. Не говоря за качеството на обучение. Там няма и не може да има академична автономия. Празнуват ли 8 декември, пеят ли „Gaudeamus...“ – той не е марш? Не знам друг подобен пример в Европа. Разбира се, те не са излишни или малоценни хора, но умишлено им дават грешния инструмент – първа цигулка, за да свири фалшиво целият оркестър. Във връзка с оспорваните конкурси си спомням една шета, приписвана на Тодор Живков: “Конкурсно начало не означава конкурсен край, другарки и другари.“

Кой носи главната отговорност?

Едва ли правораздаващите, защото съдебната система като един двигател, колкото и свършен да е, макар че не е свършен, той се захранва със законодателно гориво, което е изключително некачествено. Дори на най-свършения Мерцедес ако му сложите лоша нефта, той спира веднага. Но въпросът е, че съдиите поемат ударите от крайния продукт, който се появява, а не тези в Народното събрание, които всъщност създават лошите закони и които, ако ги питате какво миналата седмица са гласували, те не могат да ви кажат. Това са хора, които играят някакъв вид фитнес – вдигат ръцете, наляво-надясно, както им кажат.

Къде е основният порок?

В момента самата кройка на държавата е несъвместима с разделението на властите; това са пълни глупости, което пишат, че съдебната власт е независима и т.н. Вие имате прост критерий: който и да е министър-председателят, той дърпа

едновременно конците на законодателната власт и на изпълнителната. Защото той е едновременно министър-председател и шеф на парламентарното мнозинство, което гласува законите. А те двете участват в кадруването на съдебната система, така че при нас по дефиниция нямате разделение на властите. Не може да има, когато кройката е такава. Положителните неща в правосъдието се дължат на индивидуалния подвиг на отделни съдии и прокурори. Фактически те са мъчениците на съдебната система и не знам докога това ще е така. Имам много клиенти, бивши клиенти вече, които напускатки България, бягайки, са ми казвали откровенно, че бягат от правосъдието. Те могат да изтърпят по-малка заплата, някои материални трудности, но не могат да живеят без елементарна правда.

Като говорите за съдебната система, отначало останах с впечатление, че проблемът е ниската квалификация, тези осем-девет факултета, а сега, като казахте за съдиите-мъченици, сякаш въпросът доби морални очертания.

Също и морални очертания, но самата кройка, самата система, вътре, е координирана да служи на изпълнителната власт или да не ѝ вреди. То е много просто: не може да имате близо 25 години организирана престъпност и неорганизирано правосъдие. Това е смешно. И ако е наистина вярно, нека мафиотските шефове, които водят организираната престъпност, да дойдат в съдебната система и да я подредят така, както е организирана самата престъпност. Нали, това са просто смешни неща! Смешни.

Знаете ли вица защо природните закони се спазват безкомпромисно, за разлика от човешките? Защото в природата няма съдебна система да ги прилага – там те действат пряко и автоматично. Не пипаш огън, защото си сигурен, че ще те опари.

Имали ли сте такива казуси, в които не просто вие като адвокат да сте удържали победа, а да имате усещането, че правосъдието е удържало победа? На фона на тази нерадостна картина, която нарисовахте...

Ами да, аз съм имал случаи, да. Дори съм имал случаи при екзалтация от съдебно решение, когато съдът е надминал очакванията ми, аз съм целувал срочната книга с резултата. Защото си давам сметка какво това е струвало на самия съдебен състав. Възможно е ние да сме помогнали с поведението си, с аргументи, които сме дали, но в края на краищата отговорността е тяхна и никак не е лесно в някои ситуации да се стигне до такъв резултат. Но има и такива. В края на краищата всички участници в правосъдието имаме обща съвест, всички се нуждаем от еднакво спокоен сън. Така е, имал съм, да. За съжаление те са изключение. На българските мъченици-юристи искам да припомня, че най-голямата чест за един римски магистрат било разрешението да

бъде погребан в тържествената си магистратска тога- като чиста одежда върху чиста съвест, с които да се представи пред боговете.

Но, основното в нашата професия е, че адвокатът не може да бъде приятел на властта. Това е изключено, ние сме винаги опоненти на властта. И невероятни човешки падения съм виждал в лицето на адвокати, които влязоха във властта. Нравствено падение. На колеги, устремени към властта, винаги припомням историята на Трета симфония на Бетовен, Героичната. Той я посветил на Бонапарт, но след като чул, че станал император, задраскал посвещението и казал: „Какво падение – да станеш император след като си бил Бонапарт?!“ А днес можем да кажем: „Какво падение – да станеш министър след като си бил Адвокат?!“.

Аз тъкмо се канех да ви опонирам, че 90-те години имаше адвокати политици...

Да, за съжаление.

Просто самата тъкан на властта ги смачка. Много е трудно да си опазиш компаса на ценностната система в рамките на която и да била власт. Познавам много, които след нараняването си са излезли от властта. Познавам други, повечето, които са потънали. То е, влизането във властта е като „Фауст“ на Гьоте. Там искат да платиш с душата си. А особеността на продажбата на душа във властта е, че – и никой не им го казва това нещо – че там няма обратно изкупуване. Но те го научават в края. След което се връщат при нас в психическо отношение като някакви насекоми, които са били в паяжина и паякът е изсмукал цялото им съдържание и е оставил само външната им част, което създава илюзията, че са същите, а тях ги няма.

Значи, там се изисква изключително високо образование, лична култура, нравствена, огромен потенциал на съдържащи сили в самата личност и дори някакво натрупване от поколения, за да можеш да се справиш с това нещо. Една, бих казал така, наследствена интелигенция. Но ние при нас не може да имаме това нещо, защото при нас интелигенцията се унищожава най-много на всеки петдесет години. Примерно, всичките зверства от началото на века до 23-та-25-та година – едно. Второ, тоталното унищожаване, физическо, на интелигенцията през 45-та до 50-та година, дори докъм 60-та – лагерите и т.н. След това преследвани така, че никое тяхно дете, внук и др. да не се добере до някаква позиция, където може да оцелее психически. А сега, след така наречените промени, започнаха да унищожават интелигенцията чрез досиета. Това беше най-мръсното нещо, защото там качваш на позорния стълб изнасилената, а криеш изнасилника и никога не го казваш. Освен това те създадоха един такъв закон, който не

е закон, той е изцяло произволно вадене на досиета, при което ти нямаш право да поискаш от съд да се провери тяхната достоверност или да се изискат допълнителни данни, които да опровергават това, което пише. Не! Те просто те разстрелват, това са едни поръчани екзекуции за всеки и всеки може да бъде тяхна жертва. Така унищожиха допълнително цялата интелигенция: не само тези, които формално бяха обявени за такива, а и цялата огромна маса, десет пъти по-голяма, която се уплаши от подобна съдба. А те самите, изнасилвачите, останаха „чисти“ в сянката. При това положение няма как да имаме интелигенция на някакви нива, които да са съвместими с европейските стандарти. Няма как! Той и главатарят на башибозука след клането в Баташката църква, като се огледал, казал: „Ами то няма други освен мен“, т.е. „нямам алтернатива“. Например, никой няма да разреши публикуването на някогашните емоционални молби за приемане в комунистическата партия на днешния елит – да се види как си сменят клетвената вяра. Това ще е изригване на деветия кръг на Ада.

***Във вашите студентски години коя реализация беше най-предпочитана?
Разбирам, че за вас адвокатурата е била мечтата ви?***

Не, не беше. Моята мечта беше да стана преподавател по римско право. Имах желание да стана такъв. Макар баща ми да предупреждаваше, че „право не се преподава, а се проповядва“.

А кой ви „проповядваше“ римско право?

Мишо Андреев.

Това обяснява всичко.

Обяснява всичко, така е. Въобще такъв човек няма да се яви пак. Аз дори, водех упражнения една година, бяхме много близки. А и така се случи, че моето семейство по бащина линия е от Копривщица. Моят пра-праядо поп Илия Кацаров е клел въстаниците- има го в музея на Каблешков., а другият по бабина линия Павел Брайков е бил опълченец от първа дружина, четвърта рота. В Копривщица през 50-те, 60-те години, се събраха най-добрите юристи на държавата: Петко Стайнов, Костадин Лютов, Живко Сталев, Мишо Андреев, академик Любен Василев, който живя у нас под наем, на последно място баща ми и т.н. Фактически аз съм виждал като малък всички копривщенци юристи-светила – това беше един юридически Йерусалим.

И защо не станахте преподавател?

Ами защото категорично ме спряха.

Липсата на партийно членство ли ви попречи?

Не-не-не, никога не можеш да ме предвидиш, просто не се опитвай. Значи, 76-та година завърших и вдигнах 25 души студенти... Аз имах поименна стипендия за отличен успех. Събрахме се трима души с такива стипендии и се дигнахме да ги изхарчим – на 11-ти април 1976 г. се дигнахме да чествуваме Оборище, събранието на Оборище. Организирахме се 25 души студенти, това бяха шест коли по четири души отидохме, за да отпразнуваме първия български парламент. Тогава се честваше 100-годишнината от априлското въстание. Обаче не сме направили сметка, че през април 76-та върви XI конгрес на Партията, че в този ден се избира Централен комитет. А в този ден се избира Централен комитет, защото се навършват 20 години от априлския пленум, а ние сме тръгнали да чествуваме буржоазен парламентаризъм.

Неправилно честване.

Но те от там ни прибраха, имаше донос и Държавна сигурност...

Имате предвид милицията? От Оборище?

От Оборище, разбира се, да. Не бях само аз. След това, не беше уместно тая работа да се раздухва – и на партийни другари децата бяха дошли там... Ние отидохме да се напием и да общуваме с наши колежки, и да отпразнуваме завършването си по един хайдушки начин, а те го взеха съвсем насериозно и веднага ни казаха на четиримата организатори да не си мислим за нищо друго, освен за най-посредствени работи. И така станах адвокат. Закриха ми категорично конкурса по римско и вещно право и казаха „персона нон-грата“. Това е известно, не е тайна. След това разбраха – значи това става средата на април – разбраха, че са направили голяма грешка и някъде на 1-ви-2-ри май, когато са официалните тържества за въстанието, организирах за целия университет посещение на Оборище, но никой не отиде. Закараха там три-четири рейса и отидоха десет души. Това ме хвърли към адвокатурата. Те мислеха да ми извадят очите, а ми изписаха вежди. С това, разбира се, не са ми пречупили интереса към правната наука, към публикации академични, аз имам над 30 публикации, монографии, книги и т.н., но това беше причината тогава да вляза в адвокатурата. В основата на цялата тая история беше тогава академик Ярослав Радев, първи заместник-председател на Държавния съвет. Но ще видите в един от коментарите ми на сайта съм описал една много трогателна среща с него, някъде около 2002 година беше, когато той ми се обади да ми поиска прошка.¹ На тази среща той се държа достойно.

¹ <http://www.braykov.com/bg/post/comment/43>

Наистина?! За това, за Оборище?

Там съм я описал подробно. Не само, че ми поиска прошка и аз разбира се му простих, но представете си от 76-та до към 2002-та – двадесет и шест години по-късно той ми подаде доноса, въз основа на който те са почнали акцията срещу нас. Беше зачеркнато с химикал името на автора, но Радев каза: „Във всяко полицейско управление могат да разчетат кой е авторът, имат специални машини.“ Аз като го прочетох, разбрах кой е.

Ваш колега студент, който е донесъл?

Разбира се. Като се прибрах вкъщи, веднага го изгорих това нещо, защото не исках да си товаря душата. Но акад. Радев ме попита: с този актив при демокрацията защо не съм го казал, вероятно щях да бъда поканен във властта.

И аз ви питам същото.

Аз му дадох много ясен отговор, който него го разтрепера, а жена му още повече, защото и тя присъстваше там. Викам: „Никога Валентин Брайков няма да си осребри страданието.“ Кое е абсолютно ясно. Тя, жена му, беше до такава степен впечатлена, че като си тръгнах написа на една салфетка, нямаше сили да намери друго: „Той каза, че няма си осребри страданието“ – и ме помоли да се подпиша на салфетката, защото тя не вярваше, че аз мога това нещо да го изпълня. Аз вече го бях изпълнил.

Но и сега в момента тези, които са възпитани като комунистическа администрация, които помнят властта на родителите си и на дядовците си, те имат една особена психика. Аз съм говорил с много от тях, ние сме приятели. Те не се считат – и това е голямата илюзия на така наречената демокрация в България – комунистите не се считат победени, те се считат само стратегически предадени, поради което у тях има самочувствието, че те са истинските герои и в една истинска битка биха могли отново да спечелят нещата такива, каквито са. Да, това съм го чувал от стари хора и от помлади. Другото нещо, за което ние не си даваме сметка: защо комунизмът е с такива дълбоки корени в тъканта на нашия народ. Защо?! Отговорът е очевиден и е много прост. Защото комунизмът е идеология на завистта. По тази причина той рядко може да намери по-добра почва за развитие от българската душевност. Много силно се връза и си намери мястото в един народ, чиято първа искрена религия е завистта. Това е мое дълбоко убеждение, възможно е да не си съгласна, казвам ти какво мисля аз. И това ще продължи; може би няма да е под формата на партийни книжки, но като рефлексии, като

отношение, като омраза към успеха, това скоро няма да спре. Не забравяйте и непобедимата любов на младия комунист към чуждите пари.

А нямаше ли все пак един прозорец на независимост в края на 90-те години?

Имаше, имаше. Те го унищожиха. От 93-та, 94-та докъм 2000 година имаше, докато се стабилизира, докато, да кажем, стегне ледът в цялата система, да. Но вече никого не търпят да е независим. Съдии, които не се водят, които са без каишка на врата си, те са малтретирани във всяко отношение. На тези, за които е известно, че няма да се пречупят, им се дават незначителни дела. Ние имаме, например в КТБ (банкрута на Корпоративна и Търговска Банка) имаме уникалната и безпрецедентна в световен мащаб кражба на 7% (седем процента) от brutния вътрешен продукт. Е, няма такава кражба в света! В Щатите това би било един трилион и триста милиарда, което би довело моментално до гражданска война. Сега, колко години след това тези, които са изяли баницата, са свободни. Правосъдната корупция е преди всичко чрез координирани бездействия. Ако не помогнеш на слабия, значи си съучастник на силния. Правосъдието не бива да е нощем любовница на властта, а денем да се прави на девствена монахиня. Поне да си маха червилото! Ние сме и държавата с най-високи съдебни такси в Европа – нечуваните 4% върху цената на иска! Най-бедната страна с най-скъпото правосъдие?

Продължават да ядат баница.

Та такива неща... Така, разбърка ми съзнанието в момента, но това е една стотна от това, което съм преживял.

Последен въпрос: най-големите разочарования и най-големите удовлетворения във вашия професионален път?

Най-голямото ми удовлетворение... значи, в правото няма емоции. Ти него не можеш да го превърнеш в някаква поема. То е една територия на сухо пресмятане и на бързо вземане на решения. Единствената емоция в правото, която за сметка на това е най-чистата, най-фината, най-светлата и най-запомнящата се е, ако успееш чрез сухата територия на закона и на правосъдието да стигнеш до справедливост. Справедливостта е одата на радостта в нашата професия и винаги, когато си успял да постигнеш такъв резултат, щастливи са всички, включително и загубилият. Справедливостта най-лесно се вижда със затворени очи и отворено сърце. Хубаво е за ден на правосъдието да бъде обявен Разпети Петък – не празник, а ден за размисъл.

А най-голямото ми разочарование е в илюзиите, надеждите на така наречения преход, защото резултатът, катастрофалният резултат е ясен и той унищожил надеждите

на обикновените хора, че нещо такова може да се случи, може да се повтори. Целият този ентузиазъм, който имахме 89-та и 90-те години началото, той изчезна, потъна дълбоко и никога няма да се покаже. Може би една библейска аналогия е все едно, че сме видели вдигането на Червено море и преминаването на Мойсей, след което то се сгромолясва, пътят изчезва, връщат се вълните отгоре и сега дори и ние не вярваме, че минахме с Мойсей на другия бряг. Унищожаването на тази легенда и на способността на народа да вярва в нещо подобно е най-страшното престъпление на съвременните управляващи. Най-голямото ми разочарование! Народът вече никога няма да повярва, да излезе на улиците, освен, разбира се, ако не бъде докаран до някаква животинска безизходица да не може да съществува. Това за мен са двата полюса. Едно време – 89-та, 91-ва, 92-ра – моите родители и аз се радвахме, че сме доживели това чудо. По-късно започнахме да завиждаме на тези, които са умрели преди това.

И още един премълчаван интимен ужас: младите българи тръгнаха по света да търсят достойно битие и оставиха тук стари и самотни родители. Когато умре самотната майка, погребват я съседите, защото децата не могат да се върнат навременези работодатели не ги пускат. И когато дойдат след месец, съобразителните съседи им дават една малка кутийка с кичур коса от покойната – която кутийка обливат със сълзи, притискайки я в леглото.

И друга видяна картина: емигрант на средна възраст, върнал се за една седмица в отпуск от другия край на света. Вечер след залез слънце го виждам седнал сам тих и незабележим на пейката в пустия двор на родното училище. Защо след залез? За да не се виждат зачервените му очи.

Искам да кажа на зверовете, които се изгавриха с мечтите и надеждите на българския преход: за тези неща ще отговаряте пред Страшния Съд по начин, който и Данте не си е представял!!!

Понякога се улавям в носталгия по тези ранни години, началото-средата на 90-те. А вие?

Не можеш да си представиш какви шуротии съм вършил и как съм тичал. Особено зимата 1996-97-ма, срещу Виденов... Бях и на самия площад „Народно събрание“. И всичко ми беше ясно, участвах. Бях написал, аз съм финансирал и написал един голям лозунг за шествието на СДС, който носехме отпред и на него пишеше със сини букви: „Аспарух ни доведе тук“. Огромни сини букви, примерно десет метра. И отдолу с червени: „Виденов ни връща там“. Вървим така и чакаме някой да ни закачи, за да се разкрещим. После видях и това, как стана сбиването и бях в

центъра на площада на Александър Невски. Имаше много хора накачулени по голите клони на дърветата, беше януари 1997-ма. Проблемът на тази голяма тълпа беше, че ти не можеш да координираш усилието ѝ. Ако можеш да го координираш, никой не може да те спре. Няма сила!

Да, абсолютно.

И си спомням едно такова едро момче, което беше сложило една девойка на врата си и гледаха, и викаха, и крещяха и те, и ние. Той по едно време се усети и вика: „Ей, момчета“ – дори не каза ли братя, нещо такова. Обърна се към всички и каза: „Вижте сега, когато тия по клоните засвяткат с фотоапаратите, това означава, че на първа линия има контакт“ и вика: „В този момент си представете, че местиш гардероб въкъщи!“ (смях) И тълпата като изрева „Сегаа! Даайй!“ – и знаеш нататък какво стана.

В това не съм участвала аз.

Не си участвала. Хубаво е да си спомним, че през зимата на 1996-1997 година реалната парична стойност на българската пенсия спадна под месечната издръжка за едно прасе в европейска ферма. А, един колега ми се обади. Тогава бяха рядкост мобилните телефони, ама имахме. Той ми се обажда: „Виж какво, аз съм на първа линия, ще влизаме в парламента да ги изгоним. Ако нещо стане с мене, кажи на децата ми, че съм бил истински народен представител, защото буквално народът ще ме вкарва вътре!“ (смях) Те бяха взели от някаква църква хоругви с дръжките да са с тях. И като се юрнаха вътре във фойето на Народното събрание, ония започнаха да хвърлят димки срещу тях, за да не влязат в голямата зала. Започнаха да хвърлят, а тия умни момчета веднага излязоха, затвориха вратите и димките задушиха тия вътре. В резултат на което те започнаха да излизат от друг вход и да скачат от едни прозорци да ги вземат с джипове под „приветствията“ на тълпата. Ей този ентузиазъм, тази работа, това въодушевление – за това говоря, нали, като за еднократното чудо на Мойсей през Червено море.

Имате ли предпочитана сентенция?

Една забавна, но за мен вярна: „С малки грехове браним големи добродетели“.

Имате ли отговори на въпроси, които не съм поставила?

Ние сме един малък народ със сърце, обърнато на изток и глава на запад. Нашата сила е в равновесието между тях, а не в насилването на едното или другото. Важното е да не ни казват кого да мразим – винаги сме били непослушни, инат хора сме.

Аз съм привърженик на всяка основателна критика срещу всяка власт. Но преди това моля критикуващия да погледне в огледалото. Когато попитали Фридрих Шилер кога Германия ще има конституция като френската, той отговорил: „Преди да създадете конституция за гражданите, създайте граждани за конституцията“.

На българските юристи по призвание бих пожелал, дори да са малцинство, да не са мълчинство. Те могат да се поучат от куража на Червената шапчица, която казала: „Това зъбатото в кревата не е мойта баба!“ От баща си помня, че „чешмата не е творецът на водата“ – тоест, в случай на голям професионален успех първо смирено благодарете свише, че Истината е избрала да се появи чрез вас. Че нейният пречистващ дух е минал през вас. В момента се опитват да присадят в душата ни някакви външни миражи. Не се вглеждайте само в тях. Всъщност тези външни миражи са различни гюллети, с които обстрелват крепостната стена на ценностната ни система. Там се целят и нея пазете! Нужни сме им без собствен компас. Ще устоим на тази атака само ако всички се държим заедно – от първия до последния.